

Novák, Toušek, Černý, Holcák
Janoušek, Anžel, Kratochvíl, Dostál, Heurás
Kronika, org. polny pro klub
Vzpomínky

50 let
klubu chovatelů holubů
rakovnických kotrláků

Vážení členové klubu, chovatelé rakovnických kotrláků, vážení hosté, milí přátelé a kamarádi !

V letošním roce si připomínáme padesáté výročí našeho klubu, který byl založen v roce 1960 v Rakovníku. Nadšené úsilí jeho prvních funkcionářů a členů bylo jistě dobře popsáno v klubové kronice, která je zřejmě nenávratně ztracena. Nedávno se nám podařilo získat alespoň kopie zápisů ze všech schůzí klubu od jeho založení až do roku 1990, takže konečně máme přesné údaje o letopočtech, funkcionářích klubu a dalších podrobnostech.

Založení klubu v roce 1960 předcházela řada zajímavých historických souvislostí, které zde musíme zmínit a některá dosud uváděná fakta i poopravit.

Někdy kolem roku 1920 se sešla skupina chovatelů kotrláků v čele s pozdějším předsedou Holubářského spolku v Rakovníku Eduardem Fuchsem za účelem vypracování prvního vzorníku kotrláka. Návrh nového vzorníku upravil tehdy Fuchsovův přítel, železniční úředník a pozdější dlouholetý předseda Svazu Jindřich Voráček. Tento první vzorník byl zveřejněn pod názvem Kotrlák v Knize standardů holubích plemen, která vyšla v roce 1927 nákladem časopisu Zvířena a byla dílem různých holubářských spolků a dále Jindřicha Voráčka a Josefa Vrbky. Tento první vzorník popisoval našeho kotrláka velmi stroze, každou pozici jen jedním nebo dvěma slovy. Měl mít mimo jiné malou klenutou hlavu a tmavý, prostředně dlouhý zobák. Kapka u sedlatých je v tomto vzorníku malou vadou. Naproti tomu Josef Hauner uvádí ve své monografii, že první vzorník rakovnického kotrláka byl zveřejněn v tenké knížečce, která byla vydána údajně v roce 1921 v Lošticích u Olomouce. O tom, že by loštická monografie vyšla již v roce 1921 máme tolik pochybností, že to dnes považujeme za nemožné. Především proto, že Holubářský klub v Rakovníku, jako autor vzorníku, vznikl až v roce 1922, časopis Chovatelské rozhledy, jehož nákladem měla být tato monografie vydána, vznikl pod tímto názvem až v roce 1936 a zejména se zdá být nemožné, aby 6 let po vydání této monografie s podrobným vzorníkem a názvem Rakovnický kotrlák vyšel v nové Knize standardů holubích plemen vzorník kotrláka, který je evidentně starší.

Své první monografie a vzorníky vydávaly ve dvacátých letech minulého století i další holubářské spolky, zejména chovatelé českých staváků, bubláků a čejek, moravských pštrosů a pražských rejdičů. Chovatelé těchto plemen dokázali své nadšení v těchto poválečných letech zúročit a postupně založili speciální kluby s celostátní působností. Zůstává otázkou, proč se to v těchto letech nepodařilo také chovatelům rakovnických kotrláků v čele s Eduardem Fuchsem. Právě on byl vyhlášeným propagátorem rakovnických kotrláků a na dlouho jejich jediným vystavovatelem na celostátních výstavách. Kotrláky choval již jeho otec. Eduard Fuchs byl legionář a po návratu z 1.světové války jezdil jako železničář po celých Čechách a Moravě, i dále na Slovensko a Halič. Všude propagoval kotrláky českého původu a zároveň si přivážel chovný materiál k dalšímu šlechtění. Byl to právě Eduard Fuchs, který se již ve třicátých letech minulého století zasloužil o první propagaci plemena v Německu. Poslal chovateli Albertovi do Bochumi několik kotrláků, jejichž exteriér a válení Alberta natolik nadchlo, že o nich napsal příspěvek do časopisu Geflügel Börse. V roce 1937 vypracoval Jindřich Voráček s aktivní pomocí tehdy již těžce nemocného Eduarda Fuchse nový vzorník s názvem Rakovnický kotrlák, který byl určen pro České holubářství. Tato dnes legendární publikace měla být vydána na podzim 1938, ale z důvodu okupace vyšla až v lednu 1940. Není náhodou, že tento vzorník je téměř doslova shodný se vzorníkem z loštické monografie a proto je velmi pravděpodobné, že loštická monografie vyšla jako zvláštní otisk časopisu Chovatelské rozhledy, což je všeobecně známo, ale až v roce 1939 a nikoliv 1921, jak uvádí Josef Hauner. Když v roce 1938 Eduard Fuchs zemřel, převzal vedoucí roli v propagaci plemena učitel Josef Hauner z Kněževsi. Kotrláky, zejména modré černopruhé a plávky, choval již od roku 1905 a proto je otázkou, proč se ani jemu nepodařilo založit klub dříve, než na sklonku vlastního života, tedy až v roce 1960. Zřejmě bylo chovatelů kotrláků tak málo, že to dříve prostě nebylo možné.

Vydání prvního vzorníku v roce 1927 bylo rozhodující, jak se později ukázalo, nejen pro další rozvoj rakovnického kotrláka, ale především pro jeho záchranu. Zájem o jeho chov pomalu rostl. Ve dvacátých letech minulého století se začaly objevovat první příspěvky v chovatelských časopisech. Výraznou měrou k tomu přispěla tehdy po odborné stránce skutečně vynikající Zvířena, ve které byl otištěn zřejmě

z historického hlediska první příspěvek o kotrlácích z pera Antonína Franka již v roce 1922. Rovněž v později legendárním Rádcí z Předmostí, který začal vycházet od roku 1913, se ve třicátých letech objevily první, velmi skromné články o kotrlácích, které popularizovaly jeho chov. V hovorové mluvě se stále užívalo názvu válivý purclík, název Rakovnický kotrlák se objevil poprvé až v roce 1937, kdy jej ve svém příspěvku v Československém holubáři použil chovatel E. Illin. V roce 1937 píše Čeněk Novotný, že Rakovnicko je poslední rezervací našeho kotrláka a nebýt chovu E. Fuchse, bylo by o jednu českou rasu méně! Pro dokreslení žalostné situace v chovu kotrláků uvádíme, jak vyplývá z dalšího příspěvku v Čs. holubáři, že o ně nebyl ve třicátých letech žádný zájem pro jejich malá holoubata a navíc prý byli upřednostňováni rakovnickí kotrláci s chocholkou! V roce 1940 vychází již zmíněné Voráčkovy slavné České holubářství, ve kterém je vzorník rakovnického kotrláka. Teprve tento vzorník se stal základem pro několik pozdějších vydání, je až na drobné chyby v terminologii výstižný a je prakticky shodný se současným standardem.

Válečné a poválečné období znamenalo pohromu pro chovy všech plemen holubů. Někteří chovatelé nepřežili, jiní s chovem museli skončit. Chovy kotrláků by se daly spočítat na prstech jedné ruky. V roce 1947 obdržel Josef Hauner čestné uznání za udržení plemena. Na pražské Národní výstavě v roce 1948 bylo vystaveno jen devět kotrláků. Chov rakovnických kotrláků byl opět na pokraji záhuby.

V padesátých letech docházelo ke slučování spolků do jednotné chovatelské organizace a postupně se zvyšoval počet rakovnických kotrláků i na výstavách. Zdá se, že již v této době sbíral podklady pro svou monografii učitel na penzi Josef Hauner. Hotový rukopis monografie byl pro něj zřejmě jedním z posledních impulsů k založení klubu. Vždyť kromě kapitol Předmluva a Závěr není v monografii o klubu ani řádka, což svědčí o tom, že byla sepsána dávno před tím. A tak se z jeho iniciativy sešlo v neděli ráno v 9 hodin dne 20. listopadu 1960 v centru Rakovníka, v restauraci „U zeleného stromu“ pouhých třináct chovatelů k založení klubu. Tato pro nás z historického hlediska důležitá restaurace tam stojí dodnes, jen se jmenuje Zelený strom. Založení klubu bylo přijato holubářskou veřejností se značným zájmem a do klubu se hned přihlásilo několik dalších členů, zatím jen, až na výjimky, pouze z Rakovníka a Žatecka. Ukázalo se tak, že chovatelů kotrláků je více, než se čekalo. Již v prvním roce činnosti (1961) evidoval

klub 27 členů.

Prvními funkcionáři klubu se stali :

Předseda: Josef Hauner z Kněževsí, 1. místopředseda : Karel Uher z Nebušic u Prahy, 2. místopředseda: Václav Tichý z Žatce, jednatel: Ladislav Truksa ze Sence, pokladník : Jaroslav Skoupý z Pavlíkova, zapisovatel : Václav Prchal z Rakovníka, revisoři účtů: Bohuslav Anděl ze Staňkovic u Žatce a Antonín Švestka z Hýskova u Berouna, a členové výboru: Jiří Bidrman, Josef Chytrý, Josef Šmíd, Antonín Hůla a Josef Gregor.

Hned na další výborové schůzi, která se konala 11.6.1961 bylo rozhodnuto o vydání nové monografie Rakovnický kotrlák, jejíž rukopis měl již připraven stárnoucí 73.letý Josef Hauner. Monografie byla vydána už v říjnu téhož roku v počtu 1000 ks, náklady činily 3.228 Kčs.

Založení klubu bylo pro rozvoj, rozšiřování a další šlechtění rakovnického kotrláka nejvýznamnějším činem. Klub se však rodil v bolestech a zvláště jeho počátky byly velmi těžké.

Již v únoru 1962 se Josef Hauner funkce předsedy pro stáří vzdává a novým předsedou je zvolen Karel Uher z Nebušic a po něm, v roce 1965, byl do čela zvolen Václav Beneš z Lubné. Odstoupením Josefa Haunera upadl klub do hluboké pasivity, chyběly zkušenosti i finanční prostředky, klub nebyl schopen uspořádat expozici, natož speciální výstavu, která byla u jiných klubů již dlouholetým standardem. Klubu byla dokonce Svazem pozastavena činnost s tím, že musí být provedena prověrka funkcionářů a činnosti klubu od jeho založení. A tak se musela svolat na 19.5.1963 nová ustavující schůze. Další ránu dostal klub v roce 1964. V nejnovějším Voráčkově vzorníku byl z nepochopitelných důvodů popsán tvar hlavy rakovnického kotrláka jako kulatý, bez náznaku plošinky na temeni. Klub na své schůzi 17.1.1965 okamžitě reaguje protestem zaslaným na tehdejší Svaz, ale žádné odpovědi se nedočkal. Tento problém, který se vlekl až do roku 1970 výrazně přispěl ke stagnaci klubové činnosti, kdy hrozil i úplný zánik klubu. Největší chybou vedení klubu a zároveň velkým paradoxem v té době bylo to, že se o kotrlácích úplně přestalo psát. Vždyť od založení klubu až do konce roku 1973 vyšel o rakovnickém kotrlákovi v našich časopisech pouze jeden jediný příspěvek!

Koncem roku 1971 odstoupil z funkce jednatele zakládající člen Ladislav Truksa. V této funkci jej nahradil na výroční schůzi v únoru 1972 Květoslav Franče z Pavlíkova, který do klubu vstoupil teprve před měsícem. Rozhodujícím způsobem však rozhýbal činnost klubu. Tuto významnou funkci vykonával nepřetržitě až do roku 1993.

První samostatná expozice kotrláků byla vystavena v září 1972 při okresní výstavě v Rakovníku. První samostatnou speciální výstavu uspořádal klub teprve 14.-15. prosince 1974 v Rakovníku, jako Memoriál Josefa Haunera. Ve spolkové místnosti ZO Rakovník na Vladislavově ulici – U Šubrtů bylo vystaveno 175 kotrláků všech rázů, včetně pštrosíků. Tolik jich dosud nikdy nebylo vystaveno! Posuzovali Trnka a Oldřich Novák. Rozhodnutí pořádat pravidelné speciálky bylo šťastnou volbou pro klub i plemeno samotné. Klub se v této době dobře stabilizoval a definitivně zahájil období rozvoje činnosti. V těchto letech drží plemennou stanici chovatelé Franče a Truksa na sedlaté.

Speciálky jsou pořádány pravidelně až do roku 1982, následujícího roku klub nenašel v Rakovníku vhodné místo a výstavu tam neuspořádal. V září 1982 odstoupuje z funkce předsedy Václav Beneš a novým předsedou je zvolen Josef Kotecký. V listopadu 1983 byla uspořádána poprvé výstava rakovnických kotrláků v Lužné u Rakovníka, zatím jen jako samostatná expozice při místní výstavě.

V březnu 1984 je zvolen předsedou obětavý a dlouholetý chovatel Jaromír Čečrdle ze Zbečna. Klub pod novým vedením stále nemůže sehnat vhodné prostory pro uspořádání speciální výstavy v Rakovníku a pokračuje proto jen v pořádání expozice kotrláků při zimní výstavě v Lužné, kde je vhodné místo i pro burzu holubů. Klub se ale opět dostává do určité pasivity, na výroční schůzi v roce 1988 přišlo jen 14 členů, expozice kotrláků v Lužné čítá jen kolem 80 holubů, propagace rakovnického kotrláka v odborném tisku je žalostná. V dubnu 1989 se stává předsedou Jan Turšner z Kounova, ale činnost nadále stagnuje.

Nové společenské změny po roce 1989, možnost cestování a vystavování v zahraničí, rozvoj telefonu a internetu a další změny prospěly i našemu plemenu. V roce 1992 se vrací do funkce předsedy Jaromír Čečrdle.

V listopadu 1992 vystavil Ladislav Svatoš modré černopruhé poprvé v historii

na Evropské výstavě v holandském Zuidlarenu, ovšem bez větší odezvy. Tento chovatel, a od roku 1993 ještě ing. Jiří Jadrníček jsou na dlouhou dobu jedinými držiteli plemenných chovů rakovnických kotrláků. V dubnu 1993 odstoupuje z funkce jednatele nemocný Květoslav Franče a ve vedení klubu proto dochází opět ke změnám. Předsednické žezlo přebírá Miroslav Šnobl ze Zbečna a funkce jednatele se ujal Jaromír Čečrdle. Výbor klubu značně omladil a klub se v tomto období vzepjal k nejvýraznější aktivitě. Protože nebyla šance uspořádat samostatnou speciální výstavu přímo v Rakovníku, klub pokračuje v tradici tzv. expozice při místní výstavě v Lužné, ale tentokrát již s názvem Speciální výstava rakovnických kotrláků, s náležitou propagací v časopise Chovatel. Klub má od roku 1992 vlastní Klubový zpravodaj, který založil a vydává Jiří Jadrníček a po něm, od roku 1999 až dosud Václav Kratochvíl. Vychází nový adresář s telefonními čísly, v roce 1993 se obnovuje soutěž pod názvem Memoriál Josefa Haunera a znovu jsou svolávány při speciálce i členské schůze, což vyhovuje i chovatelům ze vzdálenějších míst. Z uvedených důvodů počet členů klubu neustále stoupal, v roce 1993 evidoval klub již 65 členů. Členové se předhánějí v iniciativě, někteří darují poháry, jiní občerstvení na schůzi, objevují se první sponzorské příspěvky. Zájem o chov rakovnických kotrláků je nevidaný. Klub prochází zřejmě nejlepším obdobím od založení.

V roce 1998 přebírá funkci jednatele dlouholetý pokladník klubu Jiří Vostárek z Lužné. Rakovnický kotrlák se presentoval ve stejném roce na EV v Brně, ovšem klub nedokázal výhody domácího prostředí zúročit efektivní propagací. O něco lepší situace byla na EV v Praze, kde klub zřídil alespoň propagační voliér. Od roku 1999 se udělují na výstavě tzv. speciální chovy a tituly šampion klubu, o dva roky později členové prosazují zkrácení speciálky na dva dny, kdy se v pátek posuzuje, následuje společenský večer, v sobotu členská schůze a slavnostní vyhodnocení soutěží.

V dubnu 2003 odstoupuje za zdravotních důvodů dlouholetý předseda klubu Miroslav Šnobl a také jednatel Jiří Vostárek. Novým předsedou klubu je zvolen Josef Hejda a jednatel Václav Fišer. Stínem tohoto jinak úspěšného období je dodnes neobjasněná ztráta klubové kroniky.

Nevyhovující prostorové podmínky a narušená statika budovy ZO Lužná neumožňují pokračovat v pořádání speciálek v Lužné. V lednu 2004 proto

následoval výstavní experiment v Kolečovicích, ale už v prosinci 2004 je dokončena oprava a zasklení kovové haly v nádvoří ZO Lužná a od té doby se pořádají speciální výstavy opět v Lužné.

V roce 2006 vydává Miroslav Mašata rozsáhlou monografii, tentokrát třetí v pořadí. Tato brožura s mnoha fotografiemi je velmi obsáhlá a nejcennější jsou především pasáže z počátků sdružování a založení klubu.

V roce 2007 byla na holubářské výstavě v Lipsku historicky poprvé vystavena expozice rakovnických kotrláků německými chovateli, kteří zde usilovali o jeho uznávací proces. Od stejného roku má klub vlastní webové stránky.

Dne 15.3. 2008 byli zvoleni na výroční schůzi předsedou klubu mladý chovatel Pavel Barna z Chomutova a jednatelem zkušený posuzovatel Jaroslav Cintl z Červeného Újezdu. V této době má rakovnický kotrlák uznaných již pět plemenných chovů, všechny na sedlaté. (Jadrníček, Barna, Kodl).

Na poslední Evropské výstavě v Nitře v roce 2009 bylo vystaveno 78 rakovnických kotrláků a poprvé jsme zaznamenali větší zájem ze strany zahraničních chovatelů, především ze Slovenska a Německa. Snad k tomu přispěl článek o našem plemenu, který byl po mnoha letech právě vydán v červencovém čísle německého časopisu Geflügel Zeitung.

V roce 2010 vyšel vzorník rakovnického kotrláka už také v USA, jako součást tamního nového vzorníku plemen holubů.

Vážení přátelé, z uvedených historických údajů vyplývá, že se nám našeho kotrláka podařilo nejen udržet a prošlechtit, ale také zásadně rozšířit jeho chovatelskou základnu u nás a dokonce už v zahraničí. O tom se našim předchůdcům v čele s E.Fuchsem a později J.Haunerem ani nesnilo. Můžeme být proto hrdi na odkaz těch, kteří rakovnického kotrláka vyšlechtili. Musíme ocenit trpělivost a houževnatost, s jakou rakovnického kotrláka po dlouhá léta šlechtili a také jejich smysl pro krásu a akrobatické schopnosti tohoto elegantního holoubka. Jejich práce a chovatelské výsledky přetrvávají v našich holubech. Je naší povinností pokračovat v započaté práci, jejíž základy položili už na konci 19. století jeho první chovatelé a právě před padesáti lety upevnili naši dědové založením speciálního klubu. Musíme zachovat tohoto jedinečného akrobata ve všech jeho rázech a se všemi jeho schopnostmi pro generace holubářů, které

přijdou po nás. Nevá-li kotrlák, není rakovnickým kotrlákem !

Ing. Jiří Jadrníček

Orientační chronologie ve vývoji rakovnického kotrláka

1850 – 1890 - výskyt válivých purclíků na Rakovnicku a ve východních Čechách.

1890 – 1930 – upevňování válení a zmenšování tělesného rámce křížením s jinými plemeny, zejména s komárenským kotrlákem.

1927 – vydání prvního vzorníku (rakovnického) kotrláka.

1939 (?) – vydání první loštické monografie a druhého vzorníku s názvem Rakovnický kotrlák.

1930 – 1960 – snaha o udržení plemena, postupná stabilizace exteriéru, první propagace na výstavách a v tisku.

1960 – založení klubu, vydání Haunerovy monografie.

1960 – 1990 – prošlechtování kotrláka a jeho trvalé rozšíření do dalších krajů.

od 1990 – intenzivní činnost klubu, trvalá konsolidace plemena, rozšíření plemena do zahraničí.

od 2006 - vydání třetí Mašatovy monografie, vzorník vydán také v Německu, Polsku a USA.

K 20. listopadu 2010 má klub chovatelů holubů rakovnických kotrláků tyto členy:

Miroslav Anděl Petrov nad Desnou, Tomáš Adámek Kožlany, MvDr. Karel Balík Chlum, Dušan Barcuch Miřetín, Pavel Barna Chomutov, Jaroslav Bastl Srbsko, Lukáš Bielik Nová Ves, Jaroslav Cintl Červený Újezd, Jaromír Čečrdle Zbečno, Petr Čejka Proseč, Jan Dostál Libčice nad Vltavou, Václav Drexler Kalivody, Josef Dubš Nesuchyně, Jan Falešník Spořice, Václav Fišer Oráčov, Václav Friček Dřevce, Ing. Vladimír Hauner Slaný, Josef Hejda Senec, Jiří Holeček Losiná, Milan Holeček Mutějovice, Lukáš Holub Frenštát pod Radhoštěm, Karel Jabůrek Jeneč, Ing. Jiří Jadrníček Střítež nad Bečvou, Miroslav Janeček Koloveč, Josef Janoušek Přestavky, Ervín Jäckl Břeclav, Jaroslav Jelínek Nepomyšl, Václav Jílek Žihle, Karel Jirků Lanškroun, Anna Kazdová Praha, PhDr. Martin Kodl Praha, Josef Konopásek Šípy, Tomáš Košatka Ledce, Václav Kratochvíl Louny, Alois Křivák Lhotka, Ladislav Krumpolc Zašová, Jiří Kukla Vašírov, Jaroslav Kumstát Mšec, Josef Levora Oplot, Miroslav Lubas Železný Brod, Ing. Miroslav Lubas Chotýšany, Michal Martinkovič Moravský Svätý Jan, Miroslav Mašata Vižina, Jan Náčovský Praha, Ing. Oldřich Nevrkla Hustopeče, Ing. Oto Peták Lazsko, Václav Porazík Kolešov, Oldřich Pospíšil Žilina, Václav Purkar Dnešice, Pavel Rabas Hradecko, Luboš Starý Štoky, Ing. Gerhard Stein Opava, Ladislav Svatoš Bošín, Karel Šimic Rybníky, Aleš Šípek Kalivody, Miroslav Šnobl Zbečno, Zdeněk Šus Černčice, Ondřej Turek Rokycany, Jiří Turek Rokycany, Jan Turšner Kounov, Josef Veselý Kropáčova Vrutice, Ing. Miloslav Vokál Lovčice, Jiří Vostárek Lužná, Lukáš Záhlava Bušovice, Josef Zuska Senomaty.